

Enflasyon Düzeltmesinde Hasar Tespiti

Vergi Bülteni

Bu bülten **MuhasebeTR** 'de yayınlanmıştır.
100.000'i aşkın üye sayısıyla 1 NUMARA

Bülent AK,
Yeminli Mali Müşavir
bak@konseydenetim.com.tr

KONSEY
VERGİ - DENETİM - DANIŞMANLIK

1. Önsöz

Efendim, hiç trafik kazası geçirdiniz mi bilmiyorum. Ama kaza yaptıysanız ve arabanız eskiyse sanayiye götürüp, işi ustasına teslim eder ve bir hasar tespiti yaptırırınız. Sonucunda usta size çıkan hasarı sayar döker, nereye hangi parça lazım, işçilik dâhil ne kadar tutar, bir hesap pusulası çıkarır. Siz de geçirdiğiniz kazanın size olan maliyetini anlamış olursunuz.

Uygun görürseniz, enflasyon düzeltmesi işlemlerinde yaşanan inanılmaz kazada oluşan hasarı tespit etmeye çalışacağım. Kazaya karışan taraflardan hangisi acaba ne kadar hasar aldı? Bunun üzerinde çalışırken, görmediğim kırılıp dökülen parçalar varsa, sizden ricam bunları hesap pusulasına ekleyerek, tamamlamaya çalışalım. Haydi başlayalım kim ne kazandı, kim ne kaybetti görelim.

Arzu ederseniz önce iş dünyasından başlayalım ne umdular ne buldular görmeye çalışalım.

2. İş Dünyasında Beklentiler Karşılandı mı?

İş dünyamızın ağır topları, özellikle ikinci dönem geçici vergi beyanlarının verileceği Ağustos ayı başından itibaren sahaya inmiş, neredeyse her gün birisi sırayla, enflasyon düzeltmesinin getirdiği sakıncalar üzerinde duruyordu. Kimisi servet vergisine dönüştüğünden dem vururken, bazıları yatırımcının cezalandırıldığını söylüyor, kimisi de tek fatura bile kesmemiş firmalara inanılmaz vergiler çıktığını iddia ediyordu.

Kamuoyunda artırılan baskı sonunda bir netice verdi, iş adamlarının temsilcileri ile Hazine ve Maliye Bakanlığında yapılan bir toplantı işin seyrini kısmen de olsa değiştirdi. Arkası gelir mi bilmiyoruz. Ancak çıkan karara göre, 2023 yılı brüt cirosu 50 milyon liranın altında olan firmaların, 2024 yılında ikinci ve üçüncü geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapması yasaklandı. Bu ne anlama geliyor, gelin birlikte değerlendirmeye çalışalım.

2.1. Büyük İş Dünyası Beklediğini Bulamadı

Krediye erişimi kolay olan, düşük özsermaye ile çalışan büyük iş dünyamızın aleyhine olan enflasyon düzeltmesinin uygulanmasında herhangi bir değişiklik (şimdilik kaydıyla diyelim) yapılmadı. O nedenle bu durumda olan mükelleflerin büyük bir hayal kırıklığı içinde olduğunu söyleyebiliriz, yoğun baskıları kendileri açısından istenilen sonucu vermedi. Ancak aşağıda sıralayacağımız sınırlı başarıları elde ettiklerini söyleyebiliriz.

2.2. Yeni Yatırımcılar Şimdilik Kendini Kurtardı

İş dünyasının geçtiğimiz ay çok fazla yakındığı, yeni kurulmuş komple yatırım yapan ve daha bir tek fatura düzenlememiş firmaların sorunu geçici olarak çözüldü. Bu firmaların 2023 yılı brüt cirosu 50 milyonun altında kalacağı için, 2024 yılı ikinci ve üçüncü geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapmayacaklar. Yılsonu için bunlara yine bir kolaylık sağlanacak mı takip etmekte fayda var.

İkinci geçici vergi döneminde üçüncü uzatma öncesinde, enflasyon düzeltmesi yapmışlarsa ve yaptıkları yatırımlar nedeniyle enflasyon düzeltme karı çıkmışsa, dönem kazancına ekledikleri bu karı, şimdi düzeltme beyanı vererek “Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler Bölümünün Diğer İndirimler” kısmında kazançlarından indirecek, ödedikleri geçici vergi varsa iade alacaklar.

Ancak, öteden beri çalışan ve geçtiğimiz yıl 50 milyon liranın üzerinde brüt cirosu olan firmaların yaptığı komple veya tevzi yatırımlar için bu son anda getirilen düzenlemeden faydalanma olanağı bulunmuyor.

2.3. Gayrifaal Firmalar da Şimdilik Kendini Kurtardı

Zamanında büyük ümitlerle kurulmuş, ancak piyasada tam olarak tutunamamış veya işlerini yoluna koyamamış çok sayıda firma vardır. Bu firmaları sahipleri kapatmaya kıyamaz, bir gün canlanacakları yahut belki başka bir iş yaparız umuduyla beklemeye devam ederler. Bu firmaların genellikle ciroları ya yoktur yahut çok küçüktür, özsermayeleri zayıftır. Gayrifaal duruma geçmiş firmalardan, 2023 yılı brüt cirosu 50 milyon liranın altında kalanlar, 2024 yılı ikinci ve üçüncü geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapmayacaklar.

2.4. Kabak Krediye Erişimi Olmayan Küçük Firmaların Başına Patladı

563 Seri Nolu VUK Genel Tebliği ile getirilen uygulamada, kabak tam anlamıyla krediye erişimi olmayan küçük firmaların başına patlamış görünüyor. Bankalar genellikle öngörülen nitelikleri taşımadıkları için küçük firmalara kredi vermeye pek yanaşmaz. Küçük firmaların krediye erişimi çok sınırlı olduğu için, bu firmalar mecburen yüksek özsermaye ile çalışır. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ise yüksek özsermaye ile çalışan firmaları kolluyor ve onların vergi yükünü azaltıyor.

İş dünyasının yoğun baskıları sonucunda tebliğle yapılan düzenleme neticesinde, cirosu fazla olmayan yatırımcı ve gayrifaal firmalar lehine sonuç verirken, özsermayesi yüksek ama cirosu küçük işletmelerin aleyhinde olmuştur. 2023 yılı brüt cirosu 50 milyon liranın altında olan küçük işletmelerin, 2024 yılı ikinci ve üçüncü geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapmaları yasaklanarak, enflasyon zararlarını kazançlarından indirime engel olundu.

Küçük firmaların ne kadarının enflasyon düzeltmesi karı, ne kadarının enflasyon düzeltmesi zararı olduğuna ilişkin olarak elimizde resmi bir veri bulunmuyor. Bununla birlikte, krediye erişim imkânları çok kısıtlı olduğu için, küçük işletmelerin büyük çoğunluğunun, geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapılmasını yasaklama kararından olumsuz etkilendiğini tahmin ediyorum.

Ancak, bu beklenmedik olumsuz gelişmeye rağmen, küçük işletmelerin şaşılacak şekilde büyük bir çoğunluğunun; hukuka aykırı olarak yayımlanan ve geçmişe yürüyen tebliğe uygun olarak, geçici vergi beyanlarını düzelttiğini çevremizden gözlemliyoruz. Ülkemizde hak arama kültürünün henüz tam olarak yerleşmediği anlaşılıyor.

3. TÜRMOB Yetkilileri Yaşanan Kazayı Ufak Tefek Sıyrıklarla Atlattı

TÜRMOB, açık adıyla yazmak gerekirse, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği; sayıları yüz binleri aşan meslek mensuplarımızın üst birliğidir.

TÜRMOB'un bu çalkantılı dönemde, kabul etmek gerekir ki, işi hiç kolay değildi. Çoğu zaman iki ateş arasında kaldılar, bir yandan meslek mensuplarının uygulamaya karşı yükselen tepkisini göğüslemeye çalışırken, diğer taraftan bakanlığın bazı konularda gösterdiği inadı ve direnci kırmaya çalıştılar.

Diğer taraftan, ortada çıkmış bir kanun var, bu kanunun hakkınca yerine getirilebilmesi için de resmen eğitim seferberliği yaptılar. Ayrıca, uygulamada sıkıntı yaratan çoğu konunun çözümü için de bakanlık yetkililerinin kapılarını aşındırmaktan bıkmadılar, usanmadılar.

563 sıra numaralı VUK Genel Tebliğini yayımlayarak, benim görüşüme göre, Maliye ölümcül bir hata yaptı. Bu tebliğle, kanunlara uygun olarak, süresinde verilmiş beyanlar, daha sonradan çıkarılan bir tebliğle ilk defa geçersiz kılınp, düzeltme istendi, aksi takdirde cezalı tarhiyat yapılacağı da söylenerek sopa gösterildi.

TÜRMOB yetkilileri doğal olarak 563 seri numaralı VUK Genel Tebliğine karşı çok sert açıklamalarda bulundu, vergi hukukunun değerli hocalarının basında yer alan makalelerindeki görüşlere paralel olarak, çok esaslı ve sağlam bir hukuki mütalaa hazırlayıp, tebliğin ilgili kısmının yürürlüğünün durdurulması ve iptali için Danıştay'da dava açtılar. Maliyenin hatası sonucu yaşanan bu kazayı ufak tefek sıyrıklarla atlattıklarını söyleyebiliriz.

4. Meslek Mensuplarımız Perişan Oldu

Doğrusunu söylemek gerekirse, enflasyon düzeltilmesinden en mağdur olan kesim maalesef meslek mensuplarımız oldu. Pandemide sağlığını düşünmeyip canla başla işini devam ettiren, doğru düzgün bir tatil yapamayan, çoğu zaman işlerini yetiştirmek için bürosunda sabahlayan meslek mensuplarımız resmen perişan oldu. Deyim yerindeyse çarpışarak hızla birbirine giren araçların içerisinde, bir hayli ezik ve çürükle, hastanelik olmadan kazayı atlattırmaya çalıştılar.

Enflasyon düzeltilmesi yapmak bir hayli emek isteyen, tek tek geçmiş yıl kayıtlarına inilmesi ve verilerin çıkarılmasını gerektiren zahmetli bir iş, özellikle büyük şirketlerde sabit kıymetlerin binlerce kaleme ulaştığını düşünecek olursanız, yapılacak çalışmanın boyutunu hayal edebilirsiniz.

Diğer taraftan, uygulamada ortaya çıkan hukuki ve teknik bir hayli aksaklık bulunuyor, birçok hususta uygulamanın ne şekilde yürütüleceği konusunda belirsizlikler ve tartışmalar halen devam ediyor. Yaptıkları hesaplamalar ve kayıtlardan dolayı ortaya çıkabilecek olası matrah farklarından dolayı devlete ve müşterisine karşı sorumluluk taşıyan meslek mensuplarının ne kadar baskı altında kaldığını tahmin edersiniz.

Üstelik özellikle serbest çalışan meslek mensuplarımızın, bu çabalarının karşılığı olarak müşterilerinden ekstra bir ücret alamadığını da düşüncecek olursanız, çıldırmak işten bile değil dersiniz. Bütün bunların üzerine, sanki dalga geçer gibi, verilmiş beyanların daha sonradan çıkan tebliğle düzeltilmesini istemek ise tam bir felaket oldu.

Meslek mensuplarımızın sosyal medyada, ne derece perişan olduklarını ve feryatlarını hep birlikte duyuyoruz. Enflasyon düzeltmesinde yaşanan kazada en çok hasar alan kesimlerden birisi maalesef meslek mensuplarımız oldu.

5. Maliyenin Aracı Ağır Hasarlı

Gelelim güzide bakanlığımızın kazada aldığı hasar durumuna, bana göre tam bir felaket oldu. Üzerimize gelen kamyonu hissedip, enflasyon düzeltmesini ertelemenin tam bir felaket olacağını önceden yazarak bakanlığımızı uyarmaya çalıştım, ama maalesef dinleyen olmadı. <https://www.linkedin.com/pulse/enflasyon-d%C3%BCzeltmesini-ertelemek-tam-bir-felaket-olur-b%C3%BClent-ak-qptuf/?trackingId=A8vG0l%2BmBCx4jWRUn49PJQ%3D%3D>

Hazine ve Maliye Bakanlığı, mevzuata uygun olarak verilmiş ikinci geçici vergi dönemi beyanları verildikten sonra mevzuatı değiştirdi, küçük işletmelerin geçici vergi dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapmasını yasakladı ve yılsonuna erteledi. Bu durumda olup enflasyon zararı çıkan mükelleflerin verdiği beyanlar geçersiz kılındı, bu beyanların düzeltilmesi ve ekstra vergi ödenmeleri istendi.

Uzun yıllardır böylesine sıra dışı bir uygulamayla karşı karşıya kalmamıştık. Süresinde ve yasalara uygun olarak verilmiş bir beyanname daha sonradan çıkan bir tebliğle nasıl geçersiz kılınmaya çalışılır? Bu duyulmuş ve görülmüş bir şey değil, yaratacağı karmaşa ve etkilerini henüz tam olarak görmüş değiliz.

Hazine ve Maliye Bakanlığı acaba şimdi ne yapacak? 16 Eylül 2024 itibarıyla enflasyon zararı olup, düzeltme beyanı vermeyen tüm mükellefleri sistemden tespit edip, onbinlerce mükellef hakkında cezalı geçici vergi tarhiyatı mı yapacak? Yoksa bu durumda olan mükellefleri, daha yumuşak bir yol izleyerek, önce izaha sonra beyanlarını düzeltmeye mi davet edecek? Yahut yargıdan bir karar çıkıncaya kadar, hiçbir işlem yapmayarak, sorunu büyütmemeyi mi tercih edecek?

Öte yandan kaç mükellef beyanını düzeltilti, kaçını düzeltilmedi? Düzeltilmeyenler ne yapacak? Hiç bir şey olmamış gibi yoluna devam mı edecek? Yoksa bakanlığın tarhiyat yapmasını bekleyip, dava mı açacak? Önümüzdeki günler ilginç gelişmelere sahne olacak, olayların ne yönde gelişeceğini hep birlikte yaşayarak öğreneceğiz.

6. Danıştay'ın Aracında Marş Basmadı, Araç Tekledi

Daha önce değindiğim üzere, TÜRMOB tarafından 563 seri numaralı VUK Genel Tebliğinin geçmişe yürüyen bölümünün yürürlüğünün durdurulması ve iptali için 2 Eylül 2024 tarihinde Danıştay'da dava açıldı.

Maliye Bakanlığının beyanlarınızı düzeltin dediği 13 Eylül 2024 Cuma günü bitimine kadar, birçok meslek mensubumuz ve mükellefimiz bir hayli umutlu şekilde, Danıştay'dan yürütmeyi durdurma kararı bekledi. Ancak, Danıştay'dan beklenen karar maalesef gelmedi. Yargı mensupları bu ağır hukuk ihlali karşısında, şimdilik sessiz kalmayı yeğledi.

Ülkemizde yargı organlarımız genelde biraz ağır işler, ama gecikse de yargıdan ve dağıtacağı adaletten ümidimizi kesemeyiz. TÜRMOB'un açmış bulunduğu davanın yanı sıra tebliğle yapılan düzenlemeden doğrudan zarar gören bir mükellefin de dava açması durumunda sürecin daha hızlanacağını ve tebliğin ilgili kısmının iptal edileceğini düşünüyorum. Ancak, bunun biraz zaman alacağı anlaşılıyor.

7. Vergi Hukukumuz Hastanelik Oldu

Maliye ve Hazine Bakanlığı, 563 Numaralı VUK Genel Tebliğini yayınlamaya, yasaların güvencesinde bulunan mükellef haklarını çok ağır ve açık bir şekilde çiğnemiştir. Bakanlığın sebebiyet verdiği bu eşine az rastlanır kazada, en büyük yarayı vergi hukukumuzun aldığını söylemek yanlış olmaz.

Umarım, vergi idaresi bu süreci daha fazla zorlamaz, beyanlarını düzeltmeyen mükellefler hakkında işlem yapmak için, yargı kararı verilmesini bekler. Aksi takdirde, mahkemelerimiz gereksiz yere meşgul edileceği gibi vergi dairelerimiz önce tarhiyat işlemleri, sonrasında açılan davalara cevap dilekçesi yetiştirilmesi, en sonunda davaların kaybedilmesi ve tebliğin ilgili kısmının iptaliyle, bu defa düzeltme işlemleriyle gereksiz bir sürü iş yüküne boğulmuş olacaktır.

Yargı organlarımızın, durumun aciliyetini ve ortaya çıkacak sıkıntıların büyüklüğünü göz önünde bulundurarak, gereken müdahaleyi gecikmeksizin yapmasını ve vergi hukukumuzu en kısa sürede sağlığına kavuşturacak kararları almasını diliyoruz ve bekliyoruz.